

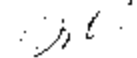
Київський університет імені Бориса Грінченка

Педагогічний інститут

Кафедра теорії та історії педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

 Олександр Жильцов

« 01 » 09 2020 р.

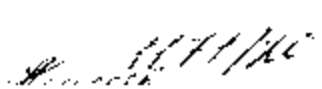
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогіка
для студентів

спеціальності
освітня програма
освітнього рівня

032 Історія та археологія
032.00.01 Історія та археологія
першого (бакалаврського)

Київ 2020

Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут
Кафедра теорії та історії педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Жильцов О.Б.

« 11 » ... 09 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Педагогіка»

для студентів

спеціальностей 032 Історія та археологія

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітніх програм 032.00.01 Історія та археологія

спеціалізації: Країни Південної Європи (Італія, Іспанія, Португалія)

Країни Центрально-Східної Європи (Польща, Чехія,
Словаччина)

Історична урбаністика

2018-2019 н.р.

2019-2020 н.р.

Жильцов 2004/19

Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут
Кафедра теорії та історії педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Жилицов О.Б.

« 11 » 09 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Педагогіка»
для студентів

спеціальностей 032 Історія та археологія
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітніх програм 032.00.01 Історія та археологія
спеціалізації: Країни Південної Європи (Італія, Іспанія, Португалія)
Країни Центрально-Східної Європи (Польща, Чехія,
Словаччина)
Історична урбаністика

2018-2019н.р.
2019-2020 н.р.

 2004/19

19

Розробник:

Леонтьєва І.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

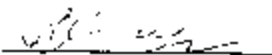
Викладачі:

Леонтьєва І.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

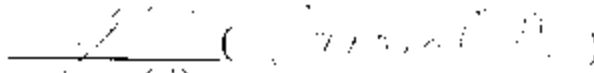
Михалюк А.М., викладач кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки

Протокол від 06.02.2019 № 7

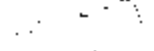
Завідувач кафедри Л.Л. Хоружа

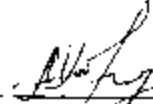
Робочу програму погоджено з гарантими освітньо-професійних програм 032.00.01 Історія та археологія

Гарант освітньо-професійної програми
(підпис)

Робочу програму перевірено

« »   20   р.

Заступник директора М.А. Машовець
(підпис)

Пролонговано на 20 /20   (підпис)   ПІБ   ), « »   20   р., протокол №

на 20 /20   (підпис)   ПІБ   ), « »   20   р., протокол №

на 20 /20   (підпис)   ПІБ   ), « »   20   р., протокол №

на 20 /20   (підпис)   ПІБ   ), « »   20   р., протокол №

Київський університет імені Бориса Грінченка

Педагогічний інститут

Кафедра теорії та історії педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Жульов О.Б.

« 28 » 02 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Педагогіка»

для студентів

спеціальностей 032 Історія та археологія

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітніх програм 032.00.01 Історія та археологія

спеціалізації: Країни Південної Європи (Італія, Іспанія, Португалія)

Країни Центрально-Східної Європи (Польща, Чехія,

Словаччина)

Історична урбаністика

2018-2019 н.р.

2019-2020 н.р.

12308/19
Жульов

19

Розробник:

Леонт'єва І.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

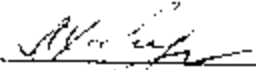
Викладачі:

Леонт'єва І.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

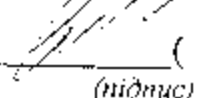
Михалюк А.М., викладач кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки

Протокол від 06.02.2019 № 7

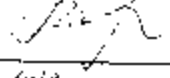
Завідувач кафедри Л.Л. Хоружа

Робочу програму погоджено з гарантами освітньо-професійних програм 032.00.01 Історія та археологія

Гарант освітньо-професійної програми (032.00.01)
(підпис)

Робочу програму перевірено

« »   20   р.

Заступник директора М.А. Машовець
(підпис)

Пролонговано

на 20 /20   (ПІБ   ), « »   20   р., протокол №
(підпис)

на 20 /20   (ПІБ   ), « »   20   р., протокол №
(підпис)

на 20 /20   (ПІБ   ), « »   20   р., протокол №
(підпис)

на 20 /20   (ПІБ   ), « »   20   р., протокол №
(підпис)

Розробник:

Леонтьєва І.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі:

Леонтьєва І.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Михалюк А.М., викладач кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки

Протокол від 06.02.2019 № 7

Завідувач кафедри _____ *Л.Л. Хоружа*

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійних програм 032.00.01 Історія та археологія

Гарант освітньо-професійної програми _____ (_____)
(підпис)

Робочу програму перевірено

«__» _____ 20__ р.

Заступник директора _____ *М.А. Машовець*
(підпис)

Пролонговано на 2019/2020 _____ *(Хоружа Л.Л.)*, «04» вересня 2019 р., протокол № 2
(підпис)

на 20__ /20__ _____ (_____ ПІБ _____), «__» _____ 20__ р., протокол № _____
(підпис)

на 20__ /20__ _____ (_____ ПІБ _____), «__» _____ 20__ р., протокол № _____
(підпис)

на 20__ /20__ _____ (_____ ПІБ _____), «__» _____ 20__ р., протокол № _____
(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання		
	денна	заочна	
<i>«Педагогіка»</i>			
Вид дисципліни	обов'язкова		
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська		
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	-	
Курс	II/ III	-	
Семестр	4/5	-	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	2		
Обсяг кредитів	4	-	-
Обсяг годин, в тому числі:	120	-	-
Аудиторні	42	-	-
Модульний контроль	8	-	-
Семестровий контроль	30	-	-
Самостійна робота	40	-	-
Форма семестрового контролю	іспит	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – забезпечити теоретичну і практичну підготовку студентів до виконання функціональних обов'язків вчителя історії в закладах освіти України; створити умови, наближені до практичної професійної діяльності; забезпечити творчий розвиток особистості студента.

Завдання курсу:

- формування системи теоретичних знань та загальних і спеціальних компетентностей, необхідних для виконання функціональних обов'язків вчителя історії, класного керівника, наставника
- формування основ педагогічного мислення, здатності осмислювати і аналізувати педагогічну дійсність
- формування готовності до педагогічної праці на гностичному, комунікативному, операційному рівнях
- формування відповідального, творчого ставлення до педагогічної діяльності
- моделювання та розв'язування педагогічних ситуацій.

3. Результати навчання за дисципліною

У процесі вивчення курсу студенти засвоюють теоретичні знання щодо змісту і особливостей розвитку педагогічних теорій, внеску видатних педагогів України та світу в педагогічну науку; основних категорій педагогіки; методів педагогічних досліджень; закономірностей, принципів та методів навчання й виховання; наукових та організаційних засад системи освіти України, специфіки навчальних закладів різного типу; функціональних обов'язків вчителя історії, класного керівника та психолого-педагогічні вимоги до них, що сприяє формуванню у студентів таких фахових компетентностей – ФК 1; 10; 12.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідної та самостійної роботи студенти набувають такі уміння та навички:

1) планувати та організовувати освітній процес з опорою на методологічні засади педагогіки, зокрема: знання основних педагогічних закономірностей та принципів, форм організації навчання та виховання у ЗЗСО та Новій українській школі;

2) планувати власну педагогічну діяльність, доцільно визначати її мету, завдання та зміст, реалізовувати основні функції професійної діяльності вчителя образотворчого мистецтва;

3) застосовувати на практиці оптимальні та ефективні методи, засоби та форми навчання й виховання;

4) ефективно керувати навчальною діяльністю та спілкуванням учнів, їхнім розвитком;

5) аналізувати педагогічні ситуації, результати виховання і навчання, вивчати учнів і учнівську групу, виявляти причини відставань в навчанні, недоліків у поведінці та усувати їх;

6) займатися самоосвітою, самовдосконаленням, оцінювати пові прогресивні технології навчання та виховання, засоби їх реалізації, підвищувати власну комунікативну культуру та стиль професійно-педагогічної діяльності.

Структура навчальної дисципліни Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I. Основи педагогічних знань							
Педагогіка як наука. Основні категорії педагогічної науки. Освітні дослідження. Методи науково-педагогічних досліджень. Розвиток особистості як педагогічна проблема.	8	2	2	-	-	-	4
Проблема цілепокладання у педагогіці. Цілісний педагогічний процес – основний фактор всебічного розвитку особистості.	8	2	2	-	-	-	4
Особистість педагога та її вплив на формування особистості учня. Вікові та індивідуальні особливості розвитку і формування школярів та їх врахування педагогами.	8	2	2	-	-	-	4
<i>Модульний контроль 1</i>		2					
<i>Разом</i>		26	6	6	-	-	12
Змістовий модуль II. Основи теорії виховання та навчання							
Сутність, закономірності, принципи процесу виховання. Зміст та напрями виховання особистості школярів	8	2	2	-	-	-	4
Загальні методи, засоби і форми процесу виховання. Оптимальний вибір методів і засобів виховання у практиці роботи школи.	8	2	-	2	-	-	4
Функції, напрями і форми роботи класного керівника. Сутність та принципи превентивної педагогічної діяльності, попередження шкільного булінгу.	10	2	2	2	-	-	4
Навчальний процес як складова цілісного педагогічного процесу. Види і сучасні концепції навчання. Стандарти освіти.	8	2	2	-	-	-	4
Закономірності, принципи і правила навчання. Методи і засоби навчання в школі. Форми організації навчального процесу в школі. Активні форми організації навчання.	8	2	-	2	-	-	4
Діагностика й оцінка результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Перевірка й оцінка знань учнів. Компетентність як показник якості освіти.	8	2	-	2	-	-	4
<i>Модульний контроль 2</i>		2					
<i>Модульний контроль 3</i>		2					
<i>Разом</i>		54	12	6	8	-	24
Змістовий модуль III. Управління освітою в Україні							
Модернізація освітнього законодавства. Загальні основи управління. Принципи управління освітою і освітнім закладом.	8	2	2	-	-	-	4
<i>Модульний контроль 4</i>		2					
<i>Разом</i>		10	2	2	-	-	4
Підготовка та проходження контрольних заходів		30					
<i>Усього</i>		120	20	14	8	-	40

Програма навчальної дисципліни

Тема 1.1. Педагогіка як наука. Основні категорії педагогічної науки. Освітні дослідження. Методи науково-педагогічних досліджень. Розвиток особистості як педагогічна проблема.

Визначення сутності педагогіки в системі гуманітарних наук. Об'єктивні соціально-економічні передумови виникнення й розвитку педагогічної теорії. Об'єкт, предмет педагогіки. Функції педагогіки: фундаментальна та прикладна, рівні їхньої реалізації.

Основні категорії педагогічної науки: виховання, освіта та навчання.

Освітні дослідження, їх значення для розвитку освіти. Методологія педагогічної науки, її рівні. Класифікація методів педагогічних досліджень.

Розвиток особистості як педагогічна проблема. Поняття про особистість, її розвиток та формування. Індивідуальність. Безпідставність ідеалістичних теорій розвитку особистості. Процес розвитку особистості, його рушійні сили та закономірності. Зовнішні та внутрішні фактори розвитку особистості. Соціальна адаптація й соціалізація особистості.

Тема 1.2. Проблема цілепокладання у педагогіці. Цілісний педагогічний процес – основний фактор всебічного розвитку особистості.

Поняття мети виховання, її соціальна зумовленість. Характеристика цілей виховання: генеральної, практичної й оперативної. Значення цілей виховання для розробки педагогічної теорії і практики. Завдання виховання. Діалектика ідеї гармонійного та всебічного розвитку особистості в історико-педагогічній літературі. Трагування мети виховання в найважливіших директивних документах: законі України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», «Концепції розвитку освіти України в XXI ст.». Педагогічні цілі й загальноосвітні стандарти. Мета виховання в закордонній педагогіці.

Педагогічний процес як система. Цілісність педагогічного процесу. Закономірності педагогічного процесу. Етапи педагогічного процесу.

Функції педагога та їх сутність. Громадські, громадянські, сімейні функції педагога. Вимоги до учителя. Основні групи педагогічних здібностей. Професійні якості, необхідні педагогові. Особистісні якості педагога – невід'ємна частина професійної діяльності педагога. Ідеальний педагог. Поняття «майстерність учителя». Атестація та сертифікація вчителів.

Тема 1.3. Особистість педагога та її вплив на формування особистості учня. Вікові та індивідуальні особливості розвитку і формування школярів та їх урахування педагогами.

Проблема професійної придатності вчителя. Суспільна місія педагога. Готовність учителя до виконання професійної діяльності. Особистий приклад педагога. Авторитет педагога. Педагогічний такт. Педагогічна комунікація. Вікові етапи в розвитку особистості, характеристика індивідуальних особливостей учнів; діагностика рівнів розвитку особистості. Характеристика індивідуальних і вікових особливостей підлітків-школярів та старших школярів. Проблеми акселерації та соціальної зрілості особистості, їх врахування в процесі виховання.

Тема 2.1. Сутність, закономірності, принципи процесу виховання. Зміст та напрями виховання особистості школярів

Теорія виховання як розділ педагогіки. Поняття «зміст виховання». Рушійні сили процесу виховання. Основні характеристики виховного процесу.

Педагогічні закономірності виховання, що відображають наукову картину

виховного процесу: формування активності дитини; дотримання пропорційного співвідношення зусиль вихованця і педагога в спільній діяльності; внутрішнє ставлення дитини до об'єктів діяльності; створення ситуації успіху; прихований «характер» виховних впливів; реалізація актуальних потреб учнів як зміст виховної діяльності; цілісність виховних впливів на особистість у процесі виховання.

Принципи виховання. Співвідношення закономірностей і принципів виховання. Специфіка принципів виховання. Характеристика основних принципів виховання: суспільна спрямованість виховання; зв'язок виховання з життям, виховання в праці, орієнтація на потреби вихованців; виховання в колективі, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою й самостійністю учнів, сприйняття дитини як цінності, опора на позитивне, гуманізація виховання, особистісний підхід, єдність виховних впливів і ін. Єдність і взаємозв'язок принципів виховання в педагогічному процесі.

Поняття «зміст виховання». Основні напрями в реформуванні змісту національного виховання. Системний підхід у структуруванні змісту національного виховання. Моральне виховання - найважливіше завдання школи й основа змісту виховання. Напрями виховання особистості учнів: формування наукового світогляду, основ моральної культури, розумової культури, естетичної, екологічної, фізичної та трудової культури учнів.

Тема 2.2. Загальні методи, засоби і форми процесу виховання. Оптимальний вибір методів і засобів виховання у практиці роботи школи.

Основні форми виховання в сучасній школі. Сутність поняття «форма виховання». Загальна характеристика форм виховної роботи. Поняття про методи і прийоми виховання. Вибір методів виховання, залежність методів від мети, змісту, умов виховання, вікових та індивідуальних особливостей учнів, рівня розвитку колективу. Система загальних методів виховання, їх класифікація. Різні підходи до класифікації методів виховання.

Методи формування свідомості особистості: бесіда, лекція, диспут, метод прикладу. Методи організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки. Методи вправ, привчання. Педагогічна вимога, її види. Суспільна думка як форма колективної вимоги. Метод доручень. Створення виховних ситуацій.

Методи стимулювання поведінки і діяльності. Методи схвалення (заохочення) і осуду (покарання). Змагання - метод спрямування природної потреби школярів у суперництві та пріоритетності, засвоєнні досвіду суспільної поведінки. Основні вимоги до його використання. Методи контролю, самоконтролю та самооцінки у вихованні.

Поняття про засоби виховання. Різноманіття засобів виховання. Характеристика засобів виховання. Оптимальний вибір методів та засобів виховання, їх залежність від мети, змісту, умов виховання, вікових та індивідуальних особливостей учнів, рівня розвитку колективу. Умови ефективного використання різних методів та засобів виховання.

Тема 2.3. Функції, напрями і форми роботи класного керівника. Сутність та принципи превентивної педагогічної діяльності, попередження шкільного булінгу.

Професійно – педагогічні вимоги до особистості класного керівника. Його функції і обов'язки. Організаційно – педагогічна робота класного керівника. Планування й облік роботи класного керівника. Прогностична функція планування роботи класного керівника з учнівським колективом.

Напрями та форми роботи класного керівника. Взаємодія класного керівника з учнями, характер відносин у системі «класний керівник – клас – учень», «класний керівник – актив класу». Виявлення ефективності виховання.

Конвенція «Про права дитини» як законодавча і моральна основа взаємин дорослих та дітей.

Сутність і специфічні особливості превентивних дій педагога в освітньому процесі. Поняття «булінгу», його зміст. Ознаки шкільного булінгу, його основні форми. Превентивні заходи з попередження шкільного булінгу.

Тема 2.4. Освітній процес як складова цілісного педагогічного процесу. Види і сучасні концепції навчання. Стандарти освіти.

Дидактика як теорія навчання й освіти. Становлення гуманістичної й особистісно-орієнтованої парадигми навчання й освіти в педагогічній науці. Визначення сутності навчання та його особистісно-орієнтованого змісту. Основні характеристики особистісно-орієнтованого навчання. Процес навчання як цілісна система, його двосторонній характер, психологічна і педагогічна основи навчання, структурні елементи навчання: мета, завдання, зміст, методи, засоби, форми організації навчання, його результати. Структура діяльності вчителя в навчальному процесі; навчання – як система пізнавальних дій учнів, спрямованих на вирішення завдань навчання; структура процесу засвоєння навчальної інформації; різні підходи до його організації.

Характеристика пояснювально-ілюстративного навчання, його переваги та недоліки. Сутність проблемного навчання, організація діяльності учнів у проблемній ситуації та шляхи її вирішення. Особливості взаємодії вчителя й учнів у системі програмованого навчання та навчання з використанням комп'ютера. Специфічні особливості, виховні та розвиваючі можливості діалогічного й ігрового навчання. Характеристика індивідуального та диференційованого навчання. Кредитно-модульна система організації сучасного навчання. Сучасні освітні технології: визначення поняття «технології», його відмінність від «методики навчання». Характеристика різних видів технологій навчання: проєктна технологія навчання; технологія групової навчальної діяльності школярів; інтерактивні технології навчання; ігрові технології навчання; технологія навчання як дослідження.

Поняття «державного стандарту загальної середньої освіти». Державні вимоги до рівня засвоєння змісту середньої освіти за ступенями навчання. Документи, що розробляються на основі Державних стандартів: Базовий навчальний план, Типові освітні програми, Типові навчальні плани, Освітня програма, Робочий навчальний план.

Тема 2.5. Закономірності, принципи і правила навчання. Методи і засоби навчання в школі. Форми організації навчального процесу в школі. Активні форми організації навчання.

Закопи та закономірності процесу навчання: принципи педагогічної діяльності як прояв дії об'єктивних законів і закономірностей дидактичного процесу; характеристика принципів навчання, шляхи їхньої реалізації в навчальному процесі, вимоги до них. Принципи й правила навчання, їх взаємодія в педагогічному процесі. Принцип гуманізації навчального процесу в сучасній школі. Принципи і правила навчання як умови самосвідомості й самопізнання учнями сучасного світу, орієнтації в ньому й реалізації власного «Я».

Поняття: метод і прийом навчання. Різні підходи до класифікації методів навчання. Методи організації навчально-пізнавальної діяльності школярів. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності. Характеристика методів контролю й самоконтролю ефективності навчально-пізнавальної діяльності. Шляхи посилення освітніх, виховних, розвиваючих функцій методів навчання. Вибір методів навчання. Методичний арсенал учителя. Методики учителя як узагальнена характеристика його індивідуального стилю викладання.

Засоби навчання. Класифікація й характеристика засобів навчання. Комп'ютер як засіб навчання. Поняття та функції дидактичних засобів. Класифікація дидактичних

засобів. Візуальні засоби навчання. Аудіальні засоби навчання. Аудіовізуальні засоби навчання. Дидактичні засоби в боротьбі із невдачами в навчальній роботі. Вимоги до сучасного шкільного підручника. Методика використання дидактичних засобів на уроках.

Поняття про форми організації навчання: індивідуальні, фронтальні, групові, колективні форми організації навчання. Поняття «система навчання». Характеристика класноурочної й кредитно-модульної систем навчання. Системи індивідуального, індивідуалізованого, взаємного, масового навчання і їхній розвиток у дидактиці. Можливість реалізації систем навчання в сучасній школі. Тенденція розвитку й удосконалення форм навчання. Поняття «активні форми організації навчального процесу». Різновиди активних форм організації навчального процесу: ділова гра, комунікативний тренінг, диспут, бесіда за «круглим столом», олімпіада, конкурс, виставка учнівської технічної та художньої творчості. Різниця між активними та традиційними формами навчання. Контроль результатів навчання з використанням активних форм навчання.

Тема 2.6. Діагностика й оцінка результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Перевірка й оцінка знань учнів. Компетентність як показник якості освіти.

Сутність поняття «діагностика». Контроль, перевірка, оцінювання як складові дидактичного діагностування. Мета, завдання дидактичного діагностування. Контроль успішності учнів. Принципи діагностування та контролювання успішності учнів. Складові контролю. Функції, види контролю й оцінки навчальних досягнень. Методи контролю. Рейтингова система контролю й оцінки знань; модульний контроль і критерії оцінки знань учнів. Нові форми контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів: тестові завдання та освітні портфоліо.

Сутність «перевірки» знань учнів. Мета та завдання перевірки знань учнів. Оцінювання, як процес і оцінка, як результат перевірки якості знань учнів. Оцінювання в школі. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів. Рівні навчальних досягнень учнів та їх характеристика. Тематичне та підсумкове оцінювання, як обов'язкові види оцінювання. Різні види тематичної атестації. Семестрова атестація. Уміння вчитися як ключова компетентність. Сутність і структура уміння вчитися. Формування структурних компонентів уміння вчитися.

Тема 3.1. Модернізація освітнього законодавства. Загальні основи управління. Принципи управління освітою і освітнім закладом.

Поняття про систему освіти. Мета та основні принципи освіти України. Система освіти України та її структура. Питання управління освітою в Законі України «Про освіту». Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа». Світові процеси модернізації освіти. Вибір концепції модернізації освітнього законодавства. Зміст державно-громадського управління освітою. Розробка базової моделі державно-громадського управління загальною середньою освітою на регіональному рівні. Визначення механізмів управління системою освіти на державно-громадських засадах і розробка технології його здійснення.

Поняття про управління. Наукові основи управління. Принципи управління освітою. Основні функції управління. Система освіти в Україні та її складові. Органи управління освітою і школою: державні і громадські. Демократизація управління системою освіти. Педагогічна рада в школі та рада школи, їх функції, зміст і форми діяльності.

4. Контроль навчальних досягнень

4.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за оцінюю	З.М. I.		З.М. II.		З.М. III.	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	6	6	1	1
Відвідування семінарських занять	1	3	3	3	3	1	1
Відвідування практичних занять	1	-	-	4	4	-	-
Робота на семінарському занятті	10	3	30	3	30	1	10
Робота на практичному занятті	10	-	-	4	40	-	-
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	2	50	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	-	-
	Разом	-	71	-	143	-	47
Максимальна кількість балів:	261						
Розрахунок коефіцієнта:	4,35						

4.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Змістовий модуль I.

1. Підготуйте есе на одну із запропонованих тем:

- Освіта як суспільне явище.
- Нові галузі педагогічної науки.
- Нормативні вимоги до педагогічної діяльності.
- Професійна культура сучасного вчителя.
- Дослідницька діяльність сучасного вчителя.
- Технологічна культура сучасного вчителя.
- Методологічна культура сучасного вчителя.

2. Опрацюйте одну із запропонованих статей та складіть summary (Педагогіка: хрестоматія / Уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. - К. : "Знання-Прес", 2003. - 700 с. - (Навчально-методичний комплекс з педагогіки):

- Коменский, Я. А. Велика дидактика / Я. А. Коменский. - С .189-196
- Кантерев, П. Ф. Педагогический процесс / П. Ф. Кантерев. - С .129-135
- Підласий, І. П. Правила реалізації принципів навчання / І. П. Підласий. - С .253-264
- Водовозов, В. І. Бесіди і наочне навчання / В. І. Водовозов. - С .291-295

Змістовий модуль II.

1. Підготуйте есе на одну із запропонованих тем:

- Філософські основи особистісно зорієнтованого виховання.
- Педагогічний процес і соціальне середовище.
- Дидактичні можливості сучасних комп'ютерів.
- Можливості ігор у розвитку учнів.
- Соціальна сутність виховання.
- Предмет виховання.
- Гуманістичні принципи сучасного виховання.
- Суб'єктність дитини як мета сучасного виховання.

- Інноваційні моделі виховання.
- Взаємодія школи і сім'ї у вихованні дітей.
- Сучасне розуміння патріотизму і проблеми його формування як якості особистості.
- Особистість як суб'єкт соціального виховання.
- Гра як феномен педагогічної діяльності.
- Педагогічні основи учнівського самоврядування.
- Дослідно-експериментальна робота як необхідна умова розвитку шкільного колективу.
- Проблеми розвитку шкільного колективу.
- Формування моральної культури особистості школяра.
- Особистісно орієнтована освіта і виховання в сучасній школі.

2. *Опрацюйте одну із запропонованих статей та складіть summary (Педагогіка: хрестоматія / Уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. - К. : "Знання-Прес", 2003. - 700 с. - (Навчально-методичний комплекс з педагогіки):*

- Макаренко, А. С. Деякі висновки з мого педагогічного досвіду / А. С. Макаренко. - С .45-50
- Сухомлинський, В. О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості / В. О. Сухомлинський. - С .50-54
- Сухомлинський, В. О. Як виховати справжню людину / В. О. Сухомлинський. - С .54-58
- Сухомлинський, В. О. Сто порад учителю / В. О. Сухомлинський. - С .58-63
- Сухомлинський, В. О. Залежить тільки від вас (лист завітрянньому вчителю) / В. О. Сухомлинський. - С .82-85
- Сухомлинський, В. О. Як любити дітей / В. О. Сухомлинський. - С .85-87
- Макаренко, А. С. Методика шкільного виховання / А. С. Макаренко. - С .375-386
- Сухомлинський, В. О. Як виховати справжню людину / В. О. Сухомлинський. - С .386-400
- Сухомлинський, В. О. Слово вчителя в моральному вихованні / В. О. Сухомлинський. - С .400-406
- Сухомлинський, В. О. Методика виховання колективу / В. О. Сухомлинський. - С .425-450
- Макаренко, А. С. Книга для батьків / А. С. Макаренко. - С .645-673

Змістовий модуль III.

1. *Підготуйте есе на одну із запропонованих тем:*

- Сучасні моделі освіти.
- Управління освітніми системами.
- Школа як освітня система, що розвивається.
- Педагогіка міжнародного спілкування.
- Нормативно-правове регулювання діяльності сучасної школи.

2. *Опрацюйте одну із запропонованих статей та складіть summary (Педагогіка: хрестоматія / Уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. - К. : "Знання-Прес", 2003. - 700 с. - (Навчально-методичний комплекс з педагогіки):*

- Ушинський, К. Д. Три елементи школи / К. Д. Ушинський. - С .683
- Сухомлинський, В. О. Розмова з молодим директором / В. О. Сухомлинський. - С .686-700
- Сухомлинський, В.О. Павлівська середня школа / В.О.Сухомлинський. - С . 589-593

Критерії оцінювання самостійної роботи		Кількість балів
1.	Свочасність виконання роботи	1
2.	Презентація роботи (оригінальність, логіка викладу, чіткість, доказовість)	2
3.	Різноманітність використаних джерел	2

4.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль знань студентів здійснюється після вивчення кожного блоку теоретичних знань дистанційно (у системі Moodle) в письмовій (тестовій) формі й передбачає виконання тестових завдань різного типу та розв'язування завдань кейсів.

4.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Умови допуску: активна робота на семінарських та практичних заняттях (не менше 6 занять), виконання усіх завдань до самостійної роботи, успішне виконання усіх модульних контрольних робіт (не нижче 15 балів за кожен модуль)

Форма проведення: комп'ютерне тестування (у системі Moodle).

Тривалість проведення: 90 хвилин.

Максимальна кількість балів: 40 балів.

Критерії оцінювання:

Тестове опитування включає 40 теоретичних запитань, які відображають тематику дисципліни. Максимальна оцінка за кожне тестове запитання – 1 бал.

4.5 Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Предмет та основні завдання педагогіки. Основні категорії педагогіки.
2. Особливості педагогічної діяльності. Вимоги до особистості педагога.
3. Загальна характеристика педагогічного процесу, завдання і основні компоненти.
4. Методи науково-педагогічних досліджень
5. Предмет і функції дидактики. Становлення дидактики як науки.
6. Навчальні плани та програми для закладів загальної середньої освіти.
7. Навчальна література нового покоління як чинник підвищення якості освіти.
8. Сутність та характеристика навчальної книги.
9. Сутність процесу навчання.
10. Закони, принципи й правила навчання.
11. Організація навчального процесу.
12. Компетентнісний підхід як чинник модернізації навчального процесу.
13. Диференціація та індивідуалізація навчання.
14. Аналіз проблеми контролю й оцінювання успішності учнів.
15. Основні поняття контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів.
16. Основні форми контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів.
17. Сутність і структура вміння вчитися.
18. Вікова та індивідуальна характеристика учнів як суб'єктів учіння.
19. Формування структурних компонентів вміння вчитися.
20. Сутність і функції методів навчання.
21. Класифікація методів навчання.
22. Методи усного викладу навчального матеріалу.
23. Наочні методи навчання.
24. Практичні методи навчання.
25. Самостійна робота учнів.
26. Навчальні технології.
27. Технологія особистісно-орієнтованого навчання
28. Технологія групової навчальної діяльності школярів
29. Технологія розвивального навчання
30. Технологія формування творчої особистості
31. Технологія навчання як дослідження
32. Інтерактивні методи та прийоми навчання.
33. Проектна діяльність як метод навчання й розвитку.
34. Ігрова діяльність як метод навчання й розвитку.

35. Методи формування в учнів досвіду пошукової діяльності.
36. Засоби навчання й навчальне обладнання.
37. Поняття «сучасний урок». Класифікація уроків.
38. Алгоритм підготовки вчителя до проведення уроку.
39. Структура комбінованого уроку: базова й варіативні моделі.
40. Дидактичні особливості інтегрованих уроків.
41. Особливості підготовки та проведення відкритого уроку.
42. Методика проведення екскурсій.
43. Види домашніх завдань і способи їх перевірки.
44. Особливості організації навчального процесу.
45. Актуальні проблеми розвитку сучасної шкільної освіти.
46. Основні напрями розвитку сучасної освіти.
47. Особливості змісту освіти. Нормативне забезпечення реалізації змісту освіти
48. Особливості організації сучасного стану освіти в деяких зарубіжних країнах.
49. Державний стандарт загальної середньої освіти.
50. Компетентність як показник якості освіти.
51. Закономірності та принципи виховання.
52. Поняття про принципи виховання. Загальні принципи виховання. Принципи сучасного виховання.
53. Основні орієнтири виховання в сучасних закладах загальної середньої освіти
54. Характеристика засобів виховання.
55. Форми організації виховання учнів.
56. Традиційні методи виховання в педагогіці, їх класифікація та характеристика.
57. Технології сучасного виховного процесу.
58. Фізичний, соціальний, духовний розвиток учнів.
59. Інтелектуальний розвиток особистості учня.
60. Формування в учнів основ наукового світогляду.
61. Класний керівник як організатор освітнього процесу.
62. Поняття про позакласну і позашкільну навчально-виховну роботу.
63. Система стратегічного управління новою українською школою.
64. Поняття про систему освіти. Мета та основні принципи освіти.
65. Система освіти України та її структура.
66. Зміст державно-громадського управління освітою.
67. Загальні основи управління. Принципи управління освітою і освітнім закладом.
68. Органи управління освітою і школою: державні і громадські.
69. Підвищення кваліфікації і атестація педагогічних працівників.
70. Види навчально-педагогічної документації. Загальношкільна документація. Документація вчителя та класного керівника.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самоїїтного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВІЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7.1. Навчально-методична картка дисципліни

Семестр	IV семестр						V семестр			
	Змістовий модуль I.			Змістовий модуль II.			Змістовий модуль III.			
Лекція	Тема 1.1.	Тема 1.2.	Тема 1.3.	Тема 2.1.	Тема 2.2.	Тема 2.3.	Тема 2.4.	Тема 2.5.	Тема 2.6.	Тема 3.1.
Бали	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
Семінар	№1	№2	№3	№4		№5	№6			№7
Бали	11	11	11	11		11	11			11
Практичне					№1	№2		№3	№4	
Бали					11	11		11	11	
Самостійна робота (бали)	№ 1.1.+ №1.2. (10)			№2.1 (5)			№ 2.2. (5)		№ 3.1.+№3.2. (10)	
Поточний контроль (бали)	МК №1 (25)			МК № 2 (25)			МК №3 (25)		МК № 4 (25)	
Семестровий контроль (бали)	Іспит (40)									

7.2. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

- Максименко В.П. Дидактика : курс лекцій / В.П. Максименко. Хмельницький : ХМЦНП, 2013. – 223 с.
- Якса Н.В. Основи педагогічних знань: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2007. – 358 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
- Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: Навч.посіб. – 3-тє вид., доопрац. і доп. – К.: Знання, 2008. – 566с.
- Педагогіка: хрестоматія / Уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. - К. : "Знання-Прес", 2003. - 700 с. - (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).

Додаткова

- Аймедов К.В. Загальна педагогіка та історія педагогіки : підручник / К.В. Аймедов, В.В. Бабієнко, В.А. Бабієнко, В.В. Сторож. — К.: Видавничий Дім "Слово", 2014. — 352 с.
- Бібік Н.М. Компетентність як результат шкільної освіти // Почат. шк. – 2010. – №9. – С. 3–6.
- Бондар В. І. Дидактика. – К. : Либідь, 2005. – 264 с. Педагогіка: практикум: навч. посіб. / Г. Х. Яворська, О. П. Ноздрова : за заг. ред. д-ра пед. наук, проф. Г. Х. Яворської. - Одеса : Букасв Валдим Вікторович [вид.], 2014. - 169 с.
- Закоп України "Про освіту" //Голос України, 2017.- 27 вересня <http://www.golos.com.ua/article/294010>

5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. – Київ : Міносвіти і науки, молоді та спорту України, 2011. – 27 с.
6. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczija.html>
7. Педагогічна мудрість віків: навч. посіб. / уклад.: В.Л.Омельяненко, А.І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2009. – 411 с. – (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).

7.3. Додаткові ресурси

ЕПК «Педагогіка» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (<http://elarning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=15794>)

ДОДАТОК
до робочої програми навчальної дисципліни
«Педагогіка»
для студентів

спеціальностей 032 Історія та археологія
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітніх програм 032.00.01 Історія та археологія
спеціалізації: Країни Південної Європи (Італія, Іспанія, Португалія)
Країни Центрально-Східної Європи (Польща, Чехія, Словаччина)
Історична урбаністика

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття 1

Тема: Педагогіка – «за» і «проти» (2 год.)

Завдання (на вибір):

1. Підготуйте академічне есе з теми "Об'єктивні соціально-педагогічні передумови виникнення та розвитку педагогічної теорії"

Оцінювання : 10 балів (вимоги та критерії у доданому файлі 1)

Форма представлення: завантаження текстового документу у систему е-навчання

2. Підготуйте аналітичну доповідь з теми "Особливості розвитку сучасного педагогічного знання. Сучасні освітні дослідження та їх значення для удосконалення практики шкільного навчання"

Оцінювання : 10 балів (вимоги та критерії у доданому файлі 2)

Форма представлення: завантаження презентації у систему е-навчання

3. Підготуйте інфографіку з теми "Куди прямує школа: головні тренди в освіті"

Оцінювання : 10 балів (вимоги та критерії у доданому файлі 3)

Форма представлення: завантаження інфографіки у систему е-навчання / надання доступу до сайту, на якому розміщено інфографіку

Семінарське заняття 2

Тема: Розвиток особистості як педагогічна проблема (2 год.)

Завдання Підготуйте 6 тез + 6 цитат + 3 дискусійні запитання + 3 аргументи для обговорення в групі за такими ключовими позиціями:

1. Особистість, її формування та розвиток: історія поняття, східна та західна цивілізаційна модель особистості, теорії розвитку особистості (біогенетичний напрям, соціогенетичний напрям, теорія конвергенції, теорія Д.Дьюї, теорія З. Фрейда та інші).

2. Фактори, що впливають на розвиток особистості, їх взаємозв'язок:

- Спадковість (спадкові програми розвитку особистості; спадкові властивості особистості; успадкування інтелектуальних задатків; успадкування моральних якостей)

- Середовище (різні рівні середовища; роль сім'ї у розвитку та формуванні особистості учня; роль соціалізації в розвитку і формуванні особистості)

- Виховання (провідна роль виховання у розвитку і формуванні особистості; можливості виховання щодо нівелювання впливу інших факторів).

3. Вікові кризи у розвитку особистості школяра.

Оцінювання : 10 балів

Форма представлення: участь у груповій дискусії під час відео конференції

Семінарське заняття 3

Тема: Логіка і методи педагогічних досліджень (2 год.)

Завдання:

1. Підготуйте інфографіку з теми «Логіка і методи науково-педагогічного дослідження: що потрібно знати фахівцю перед початком дослідження»

Оцінювання : 10 балів (вимоги та критерії у доданому файлі 1)

Форма представлення: завантаження інфографіки у систему е-навчання / надання доступу до сайту, на якому розміщено інфографіку

2. Підготуйте академічне есе з теми «Що може спонукати вчителя математики до здійснення наукової діяльності?»

Оцінювання : 10 балів (вимоги та критерії у доданому файлі 2)

Форма представлення: завантаження текстового документу у систему е-навчання

3. Дослідіть в осередку студентства за допомогою метода опитування одне з запропонованих питань: Які джерела інформації найчастіше обирають студенти вашої групи при підготовці до семінарських (практичних) занять? Який стиль навчання домінує у студентів вашої групи? Який стиль викладання домінує у науково-педагогічних працівників, що працюють з вашою групою?

Оцінювання : 10 балів (вимоги та критерії у доданому файлі 3)

Форма представлення: завантаження текстового документу у систему е-навчання

Семінарське заняття 4

Тема: Освіта як педагогічна категорія (2 год.)

Завдання. Підготуйте тези (цитати, аргументи, дискусійні питання) для обговорення в групі за такими ключовими позиціями:

1. Освіта як соціокультурний феномен та загальнолюдська цінність. Генеза освіти як соціального явища. Соціальна цінність й особистісна значимість освіти.

2. Сутність освіти як педагогічної категорії. Зміст освіти. Освіта як процес й результат педагогічної діяльності.

3. Освітній процес як засіб освіти й процес управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

4. Мотивація навчання та її формування у учнів: зміст, мотивації навчання, психолого-педагогічні механізми й педагогічні умови формування пізнавальних мотивів учнів.

5. Цілі, зміст, структура освіти. Закономірності, принципи, зміст та структура освітнього процесу як орієнтири у роботі педагога.

Семінарське заняття 5

Тема: Суб'єктність в освітньому процесі (2 год.)

Завдання. Підготуйте тези (цитати, аргументи, дискусійні питання) для обговорення в групі за такими ключовими позиціями:

1. Освітній процес, його суб'єкти.
2. Характеристика педагога як суб'єкта освітнього процесу, його мотиваційна сфера. Аналіз функцій педагогічної діяльності, які реалізує педагог у різних педагогічних ситуаціях. Модель особистості педагога. Стилі педагогічної взаємодії.
3. Учитель як організатор цілісного педагогічного процесу: професійні якості вчителя; стилі спілкування; авторитет.
4. Учень як суб'єкт освітнього процесу. Змістові характеристики суб'єктності учня, умови її розвитку та сфери прояву.
5. На що здатні сучасні діти? Учні покоління Y та Z (теорія Хоува-Штрауса).
6. Взаємодія та самоорганізація суб'єктів освітнього процесу. Стилі педагогічної взаємодії.

Семінарське заняття 6,7

Тема: Сучасні технології навчання (4 год.)

Завдання. Підготуйте тези (цитати, аргументи, дискусійні питання) для обговорення в групі за такими ключовими позиціями:

1. Сучасне наукове уявлення про «педагогічну (освітню) технологію». Класифікація педагогічних технологій, їх відмінність від інших моделей навчання.
2. Ірові технології навчання.
3. Проектні технології навчання.
4. Інтерактивні технології навчання.
5. Напрями та форми роботи класного керівника. Взаємодія класного керівника з учнями, характер відносин у системі «класний керівник – клас – учень», «класний керівник – актив класу». Виявлення ефективності виховання. (інформаційні) технології навчання, інформаційно-комунікаційні технології.
6. Адаптивні навчальні технології, мейкерство, змішане навчання, MOOC.

Практичне заняття 1,2

Тема: Спостереження й аналіз уроку історії

1. Актуалізація оторних знань

- ознаки процесу навчання
- особливості взаємодії вчителя та учнів на уроці
- реалізація вчителем дидактичних функцій на уроці
- критерії класифікації уроків, структура уроків різних типів
- основні вимоги до сучасного уроку
- шляхи активізації навчальної діяльності школярів
- шляхи формування пізнавальних інтересів школярів
- особливості взаємодії вчителя та учнів на уроці з точки зору підтримки позитивного ставлення до навчання
- закономірності та принципи навчання
- функції методів навчання
- вибір оптимальних методів навчання
- принципи діагностування, контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів

2. Інструктаж і ознайомлення з алгоритмом роботи

Перед спостереженням уроку академічна група ділиться на 7 підгруп. Кожна підгрупа отримує завдання для спостереження на уроці. Студенти спостерігають урок, письмово фіксуючи його хід та здійснюючи аналітичні нотатки за індивідуальним та груповими завданнями. Після уроку підгрупи збираються для спільного обговорення по своєму завданню, формулюють загальну думку, потім виступають перед усією групою, представляючи результати спільної роботи.

Індивідуальне завдання для спостереження:

1. Тема, мета спостережуваного уроку?
2. Які факти говорять про те, що навчання - це спільна діяльність вчителя та учнів, взаємопов'язаний процес викладання і учіння?
3. На якому етапі пізнання проходило засвоєння матеріалу на уроці? (Чуттєве пізнання, абстрактне, узагальнене пізнання навколишнього світу)?
4. Як учитель керував навчально-пізнавальною діяльністю учнів?
5. Чи здійснювався процес навчання на уроці? Наскільки ефективно він був організований з точки зору взаємодії вчителя та учнів і реалізації функцій навчання? З точки зору організації навчальної діяльності учнів на уроці?
6. Як можна вдосконалити даний урок для підвищення його ефективності?

Групові завдання

Кожна підгрупа отримує питання для спостереження на уроці. Студенти спостерігають урок індивідуально, фіксуючи його хід, і попутно роблять аналітичні позначки по темі спостереження. Після уроку підгрупи збираються для спільного обговорення по своїй темі, формують загальну думку, потім виступають перед усією групою, представляючи результати спільної роботи.

Алгоритм спостереження

Для 1 підгрупи (простежує сутність, структуру й функції процесу навчання)

1. Які факти свідчать про те, що навчання - це співпраця вчителя і учнів?
2. У чому проявилось керівництво вчителя на уроці?
3. Чи були учні суб'єктами навчання? Доведіть
4. Чи був процес навчання цілісним? Доведіть
5. Як було організовано викладання на уроці?
6. Як був організований процес навчання?
7. Які ланки взаємодії вчителя і учнів ви змогли простежити?
8. Які знання і вміння формувалися на уроці? Які способи для цього використовував учитель? Які ключові компетентності формувалися завдяки цьому?
9. Які психічні функції особистості учня розвивалися на даному уроці? Як організація уроку сприяла цьому розвитку?
10. Які якості особистості і якими засобами виховував вчитель на уроці?
11. Наскільки ефективно були реалізовані функції навчання?

Для 2 підгрупи (простежує структуру уроку й особливості організації навчальної діяльності учнів на уроці)

1. Який тип уроку обрано, його доцільність?
2. Місце уроку в системі уроків з даного розділу
3. Як здійснювався зв'язок уроку з попередніми уроками?
4. Які етапи уроку, їх послідовність і логічний зв'язок?
5. Як забезпечувалася цілісність і завершеність уроку?
6. Як здійснювалася постановка навчальних завдань на кожному етапі?
7. Як поєднувалися різні форми проведення уроку: індивідуальна, групова, класна?
8. Чи здійснювалося чергування різних видів діяльності учнів?
9. Як організовувався контроль за діяльністю учнів?
10. Як оцінювалися знання і вміння учнів?
11. Як учитель здійснював розвиток учнів (розвиток логічного мислення, критичності думки, умінь порівнювати, робити висновки)?
12. Які прийоми використовував учитель для організації роботи учнів?
13. Як учитель підводив підсумки етапів і всього уроку?

Для 3 підгрупи (простежує як вчитель активізує навчально-пізнавальну діяльність учнів на уроці)

1. Як вчитель керував навчально-пізнавальною діяльністю учнів?
2. Як вчитель організував сприймання, спостереження?
3. Як учні усвідомлювали навчальний матеріал?
4. Які прийоми використовував вчитель при узагальненні знань?
5. Як під час уроку здійснювалося закріплення та застосування знань на практиці?

Для 4 підгрупи (простежує як реалізуються закономірності та принципи навчання на уроці)

1. У чому виражався науковий підхід до навчання, зв'язок навчання з життям та практикою?
2. Як було зrealізовано принцип доступності у навчанні?
3. З якою метою використовувався кожен різновид наочності?
4. Як дотримувався принцип систематичності та послідовності формування знань та вмінь?
5. Як реалізовувався компетентнісний підхід у навчанні?
6. Як досягалася активність, свідомість та самостійність учнів у навчанні? Як здійснювалося керівництво пізнавальною діяльністю учнів?
7. Яким був характер пізнавальної діяльності учнів (репродуктивний, частково-пошуковий, творчий)?
8. Як було зrealізовано індивідуалізацію та диференціацію навчання учнів?
9. Як стимулювалося позитивне ставлення учнів до навчання?

Для 5 підгрупи (простежує реалізацію методів та прийомів навчання на уроці)

1. Якою мірою використовувані на уроці методи відповідали задачам уроку?
2. Який характер пізнавальної діяльності забезпечували реалізовані під час уроку методи та прийоми?
3. Які з використаних дидактичних методів та прийомів сприяли активізації навчальної діяльності учнів?
4. Як планувалася й реалізовувалася під час уроку самостійна робота учнів? Чи забезпечувала вона розвиток самостійності учнів?
5. Яка була ефективність використовуваних під час уроку методів і прийомів навчання?

Для 6 підгрупи (визначає структуру уроку та особливості організації навчальної діяльності учнів на уроці)

1. Який тип уроку було обрано, його доцільність? Місце уроку в системі уроків з даної теми?
2. Як реалізовувався зв'язок поточної теми уроку з раніше вивченими?
3. Які етапи уроку були присутні, їх послідовність та логічний зв'язок?
4. Як здійснювалася постановка навчальних задач на кожному етапі уроку?
5. Як забезпечувалася цілісність та логічна завершеність уроку?
6. Як послідували різні форми організації діяльності учнів на уроці (індивідуальна, групова, колективна)? Чи відбувалося їх чергування?
7. Як було організовано контроль за діяльністю учнів? Як оцінювалися знання та вміння учнів?
8. Як вчитель забезпечував розвиток учнів (логічного мислення, критичного мислення, вміння порівнювати та робити висновки, висловлювати власну точку зору тощо)?
9. Які прийоми було використано вчителем для підведення підсумків кожного з

етапів уроку й уроку загалом?

Для 7 підгрупи (вивчає процес оцінювання досягнутих учнями навчальних результатів на уроці)

1. Яке поєднання методів навчання було обрано вчителем для розкриття навчального матеріалу?
2. Яке поєднання форм навчання обрано для розкриття нового матеріалу?
3. Чи необхідний був на уроці диференційований підхід до учнів? Чому?
4. Що покладено в основу диференціації? Що диференціювалося: тільки обсяг, або тільки зміст, або ступінь допомоги, зробленої учнем, або усе сукупно?
5. Як було організовано контроль засвоєння знань і умінь? У яких формах і яких методах він здійснювався?
6. На скільки обґрунтованою була оцінка знань учнів?
7. Як стимулювалося позитивне ставлення учнів до навчання?

3. *Спостереження студентами уроку*

4. *Звіт груп про виконання завдань спостереженнях*

5. *Підведення підсумків заняття*

Практичне заняття 3,4

Тема: Конкурс методичних розробок (4 год.)

Методична розробка – це документ, у якому автор (автори) розробляють методи викладання якоїсь певної теми, розділу або методи виховання в конкретних умовах закладу освіти на основі принципів педагогічної науки, вивчення та узагальнення досвіду кращих вчителів.

Методична розробка містить матеріали щодо планування та організації освітнього процесу, технологій навчання та методики реалізації навчальних тем програми на уроках, в гуртках, тощо.

Мета методичної розробки – підвищення педагогічної майстерності самого автора розробки. Це досягається завдяки тому, що в процесі її створення студенту доводиться розглядати основні положення курсу педагогіки крізь призму їх практичного використання, реалізації на занятті, вивчати методичну літературу, мати бажання автора методичної розробки поділитися своїм педагогічним досвідом з колегами.

Методичні розробки можна поділити на три групи:

1. Методичні розробки з окремих питань методики викладання математики (форми, методи, засоби навчання математики).
2. Методичні розробки з виховної роботи (форми, методи, засоби виховання особистості дитини).

При написанні методичної розробки автори мають керуватися такими вимогами в основній частині методичної розробки:

- Актуальність і перспективність – відповідність провідним тенденціям розвитку освіти, інноваційним освітнім технологіям та досягненням методики навчання математики; можливість практичного використання розробки іншими педагогами (або колективами).
- Достатній теоретичний рівень. Тема має бути розглянута на сучасному рівні розвитку відповідної науки.
- Дослідницький характер. У методичній розробці мають бути елементи дослідження, посилання на достатню кількість джерел.
- Новизна та прогресивність. Внесення нових, оригінальних елементів в організацію освітнього процесу, ефективне застосування прогресивних моделей організації навчання, застосування інноваційних методів, способів педагогічної діяльності.

- Зміст та практичне застосування. На основі аналізу та узагальнень необхідно сформулювати пропозиції щодо практичного застосування даної методичної розробки, спрогнозувати результат.
- Відповідність матеріалу навчальним програмам для закладів загальної середньої освіти щодо структури, обсягу і змісту.
- Грамотність та естетичність оформлення. Методична розробка має бути написана українською мовою, без граматичних та стилістичних помилок. Необхідно дотримуватись правил цитування, оформлення, тощо.